עא א מיי' פ"א מהל' תמורה הל"ט :

עד ב מיי' פ"ה מהל' בכורות הלכה ג ע"ש טוש"ע יו"ד סי' שו סעי' ו :

עה ג מיי' שם הלכה יד טוש"ע שם סעי' ב:

עו ד מיי' שם טוש"ע שם

[עי' תוס' ב"ק יב: ד"ה [illegible] (ואליבא) [דמתני' כמ"ח]

אמר] אביי לא, לעולם בתם ג] ובבכור בחוצה לארץ ורבי שמעון היא דאמר *אם באו תמימין יקרבו מיתיבי אמר לו רבי יוחנן בן נורי מה לי אם ג] אינו מימר בחטאת ואשם שהרי אין זכין בהן בחייהן תאמר בבכור שזכין בחייו במאי עסקינן אילימא ד] בבעל מום הא דומיא דחטאת ואשם ה] (קאמר) אלא לאו בתם וקתני ו] זכין בו בחייו? אמר רבינא הא נמי בבכור בחוצה לארץ [א] ורבי שמעון היא [ב] דאמר אם באו תמימים יקרבו, לימא כתנאי בכור: *בבית הבעלים ז] עושין תמורה, בבית הכהן אין עושין תמורה, רבי שמעון בן אלעזר אומר כיון שבא לידי כהן ח] אין עושין תמורה היינו תנא קמא, מאי לאו הכי קאמר ט] בבית כהן (א) הוא עושה תמורה ואין בעל עושה תמורה, אלמא אית ליה לכהן זכייה בגויה [ג] לא י] קשיא הא רבי יוחנן בן נורי (הא) ורבי עקיבא, אמר רב חסדא לא שנו אלא כהן לכהן אבל כהן לישראל אסור מ"ט יא] דלמא אזיל ישראל ושדי ביה מומא וממטי לחכם ואומר לו: יב] בכור זה נתן לי כהן במומו, ומי שרי חכם הכי והא *אמר רב יג] אין רואין בכור לישראל [ד] אלא א"כ כהן עמו? אמר רב הונא בריה דרב יהושע היינו טעמא דישראל אסור (ה) מפני שנראה ככהן המסייע בבית הגרנות. מר זוטרא איקלע לבי רב אשי יד] אמרו ליה לטעום מר מידי, אייתו לקמיה בישרא, א"ל ליכול מר ג) דמיברי משום דבוכרא הוא, טו] מנא לכו הא? אמרו ליה דזבן לן פלוני כהן טז] אמר להו לא סבירא לכו הא דאמר רב הונא בריה דרב יהושע *מפני שנראה ככהן המסייע בבית הגרנות? אמרו ליה לא סבירא לן ד דאנן מיזבן קא זבנינן ולא סבירא לכו יז] הדתנן *עד כמה ישראל חייב ליטפל בבכור: בדקה שלשים יח] ובגסה חמשים יום ד ואם אמר לו תנהו לי בתוך זמנו הרי זה לא יתננו לו ואמר רב ששת מה טעם מפני שנראה ככהן המסייע בבית הגרנות א"ל התם מוכחא מילתא הבא מזבן קא זבנינן יט] לישנא אחרינא אמרו ליה הבא לא יהיב דמי הבא קא יהיב דמי מאי אמרת כ] מוזיל כהן גביה דסבר כהן דכי הוי ליה בכור אחרינא יהיב ניהלי, כא] לא, דמסיק אדעתיה

א) [קדושין ו: בכורות כו:] ב) [עי' תוס' בכורות יט. ד"ה הכן]

ורבי שמעון היא דאמר אם באו תמימים יקרבו . נו] אבל לכתחלה לא ומטעמא משום דיש להם פרנסה במקומם ורבי עקיבא פליג ואמר דאפילו דיעבד לא יקרבו ומפרש טעמא משום דאיתקש בכור למעשר בהמה ומעשר בהמה למעשר דגן מה מעשר דגן אינו בא מחוצה לארץ לארץ ישראל אף בכור ומעשר כו' וא"ת אמאי לא אוקמא כר' עקיבא דלדידיה הוי טפי ממונו *וי"ל דלר' עקיבא לא הויא כל כך דומיא דשלמים נז]: **לא** בפלוגתא דרבי יוחנן בן נורי ורבי עקיבא דמתני' קמפלגי . כלומר והוה אוקימנא בבכור חוצה לארץ :

דלמא אזיל ישראל ושדי ביה מומא וממטי ליה (לחבריה) [לחכם] ואמר בכור זה נתן לי כהן במומו . ואם תאמר מאי בכך והא לא שרו ליה כיון דנפק המום מיד כהן בלא עדים שהרי נחשדו הכהנים על זה ויש לומר דהכי קאמר נתן לי כהן במומו וקמי דידי נפל בו מום מאליו וא"ת היכי חיישינן דלמא אזיל ישראל ושדי ביה מומא והרי לא נחשדו ישראל על כך כדאמרינן בבכורות (דף לה.) דבכור ביד ישראל הכל נאמנין עליו דכהנים הוא דחשידי אמומי אבל ישראל לא חשידי ואין לומר דה"מ בכור היכא דסופו ליתנו לכהן דאין ישראל חוטא ולא לו דהא בפרק כל פסולי המוקדשין (שם דף לה:) אמר רב נחמן גבי ספק בכור בעליו מעידין עליו ויש לומר דלא דמי דה"מ כשהיה תם תחלה ביד ישראל אז ירא להטיל בו מום מאחר שנולד ברשותו דאין לו להשמט בשום דבר אבל הכא דיש לו לתלות שנתן לו הכהן במומו יש לחשדו עליו ונראה דלכך לא רצה לומר בענין אחר דלמא אזיל ישראל ושדי ביה מומא ומראהו לחכם ואמר דמעצמו נפל ולא יאמר כהן נתנו לי דכה"ג לא עביד *דלמא יחשדוהו עליו ולומר מה לו לטרוח עליו ולהביאו לחכם כיון דלאו דידיה הוא ופריך והא אמר רב יהודה אין רואין בכור לישראל אלא אם כן כהן עמו והטעם שמא יעכבנו לעצמו ולא יתננו לכהן וכיון דצריך להביא הכהן לא מצי אמר בכור זה נתנו כהן במומו דאמרינן ליה אייתי (*ראייה) ההוא כהן דיהבא לך דכל כמה דלא אייתי ליה לא שרינן ליה הבכור :

לשון רש"י היינו טעמא דנראה ככהן המסייע בבית הגרנות. דרגילות הוא דמוכר בכור דמוזיל גבי [ישראל] כדי שיתן לו בכור פעם אחרת וכל שכן דאסור לקבלו במתנה וצריך ליזהר שאם אמר ישראל לכהן הילך בכור זה אם אמר לו הכהן שלך יהא אז אסור לקבלו מפני שנראה ככהן המסייע בבית הגרנות :

שנאמר

לעולם בתם . ולא קשיא לרב נחמן דהאי דזכי ביה כהן מחיים בבכור בחוצה לארץ עסקינן דסתמיה לאו להקרבה קאי אפי' בזמן בית המקדש ודומיא דשלמים הוא דאי מייתי ליה מצי לאקרוביה אבל סתמיה לאו להקרבה קאי: **ור' שמעון היא** . דאמר לקמן בפ' אלו קדשים (דף כא.) אם באו בכורות תמימים מחוצה לארץ יקרבו 'אם באו' אין ,לכתחילה לא : **דומיא דחטאת ואשם קתני** . והאי חטאת ואשם בתמימים קיירי דקתני אין זוכין בהן הכהנים בחייהן אבל לאחר שחיטה זוכין אלמא בבני הקרבה עסקינן : **לימא כתנאי** . אי זכי כהן בבכור תם מחיים בזמן בית המקדש אי לא : **מאי לאו הכי קאמר** . תנא קמא בבית כהן כג] אינו עושה תמורה על ידי בעלים אלא על ידי כהן אבל כהן ממיר בו דאית ליה זכייה בגויה כג] : **לא** . בפלוגתא דרבי יוחנן בן נורי ורבי עקיבא דמתני' קא מיפלגי והא היא אוקימנא בבכור בחולה לארץ וקאמר תנא קמא כהן עושה בו תמורה משבא לידו דהא זכי ביה מחיים דסתמיה לאו להקרבה כד] כרבי יוחנן בן נורי ור' שמעון כר' עקיבא דאע"ג דאית ליה זכייה בגוויה אינו עושה תמורה על ידו דנפקא ליה מהקישא כדמפרש במתני' היכן קדושה חלה עליו כה] כו' [ה] [illegible] עושה (ב) תמורה כו] [ו] דישראל והכהן אינו עושה תמורה לא זה ולא זה : **רבי שמעון בן אלעזר כו'** . זה וזה כהן וישראל מאי לאו דרב נחמן איכא בינייהו דהאי דקאמר תנא קמא אבל א) כהן אינו עושה תמורה (ג) כז] דאית ביה זכייה בגוויה כרב נחמן ורבי שמעון לית ליה דרב נחמן, לא, דכולי עלמא [ז] *לית להו דרב נחמן בבכור מעליא והכא בפלוגתא דרבי יוחנן בן נורי ורבי עקיבא פליגי ובבכור בחולה לארץ והכי אמר ת"ק דכהן אין עושה בו תמורה ור' שמעון *כר' עקיבא : לימא כתנאי בכור אבל כהן אינו עושה תמורה לא ישראל ולא כהן ואמרי הכי מימר הוא דלא מימר הא זבוני מזבין ליה רבי שמעון בר אלעזר אומר [ח] כיון שבא ליד כהן זה וזה אינו עושה תמורה כלומר דאפילו זבוני לא מצי מזבין ליה דכל תנא בתרא לטפויי מילתא קאתי מאי לאו דרב נחמן איכא בינייהו דתנא קמא (ד) אית ליה דרב נחמן [ט] ור' אלעזר לית ליה דרב נחמן כח]}: **לא שנו אלא כהן לכהן** . יכול למוכרו תמים : **בכור זה נתן לי כהן במומו** . אבל כהן לכהן ליכא למימר הכי דכהן המביא בכור להראותו לחכם צריך להביא עדים שנפל בו אותו מום מאליו דאמרינן בבכורות בפרק כל פסולי המוקדשין (דף לה.) כל מומין הראוין לבא בידי אדם רועי ישראל נאמנים רועי כהנים אינם נאמנים דנחשדו כהנים על הבכורות : **ומי שרי חכם הכי** . [י] אפי' הוי מום קבוע ומי שרי חכם את הבכור לישראל בלא כהן עמו : **אלא אם כן כהן עמו** . דשמא כשידע זה שמום קבוע הוא דלא הוי קדשים בחוץ אכיל ליה ולא חייש לגזילה דכהן הלכך בעינן כהן בהדיה כט] (אלא מלי למימר "בכור זה נתן לי כהן במומו" דאמרינן ליה אייתי לי ההוא כהן דיהביה לך דכל כמה דלא אייתי ליה לא שרינן ליה הבכור אלא א"כ (ה)(יהיב) ליה ג) לכהן : **היינו טעמא דישראל [יא] אסור** . לקנות בכור תם מן הכהן משום דסתם בכור תם בזמן הזה נמכר בזול דבעי לוקח לשהוייה עד שיומם הילכך הוה האי ב) כהן דמוזיל גבי ישראל נראה ככהן המסייע בבית הגרנות לזרות ולעמר כדי שיתנו לו התרומות והוי חילול השם דמחזי כמאן דשקיל לתרומה בתורת שכירות ואי כהן נמי מיחזי דמשום הכי מוזיל לישראל כי היכי דליתיב ליה בכורות שיוולדו לו בעדרו : **ליכול מר דמברי** . שבשר בכור בריאה לאכול ל] משאר הבשר: **מנא לכו הא**. מי נתנו לכם הא אינכם כהנים : **ולא סבירא לכו**. [יב] דאסור לקנות (בשר) בכור מכהן דלמא מוזיל גבייכו ונראה ככהן המסייע : **מיזבן זבנינן**. וליכא למיחש למסייע דהא לא יהיב לן במתנה : **ליטפל** . לטרוח בו לגדלו קודם שיתננו לכהן : לג] **ככהן המסייע** . דהשתא הוי סיוע שמצילו מלטרוח בו (ו) ובלבד שיתננו לו : **מוכחא מילתא** . לג] דהא מסייע הוא שהרי מיד מצילו מן הטורח והמזונות : **מאי אמרת דלמא מוזיל** . כהן לד] כי היכי דניתיב ליה בכורות דידן ולא לכהן אחר : לה] **לא** . עביד הכי : **דמסיק אדעתיה**

בולינה

א) ישראל כהן אינו עושה תמורה דלית ביה ז"ק ב) נ"א כהן דמוכר בכור דמוזיל גביה כו' נ"ק

שיטה מקובצת

א) אמר רבינא לעולם תיובת אביי לא נמחק : ב) ובבכור בחו"ל ורש"י. גליון לקמן בסוף פרק אלו קדשים מוקי כר' ישמעאל והכא נקט ר"ש משום שנזכר במשנה וא"ת רב נחמן למה אוקי מתני' בבכור בזמן הזה ליוקמא בזמן בה"מ ובבכור בחו"ל כר"ש וי"ל דניחא ליה לאוקמא לאחר חורבן שאז נשנית הא"ע שהברייתא בזמן הבית איירי : ג] אם אין ממירין בראשונה : ד] עי' בהשמטות בסוף המסכת : ה] ואשם קתני אלא. תיבת קאמר נמחק : ו] עי' בהשמטות בסוף המסכת : ז] בבית הבעלים עושה תמורה בבית הכהן אין עושה תמורה : ח] כהן הוא ואין עושה תמורה ס"א סברות הני תנאי כר"ש סבירא ליה לדאמר והיכן קדושה חלה בבית בעלים מאי לאו דרב נחמן איכא הא ר"ע הא ר"י בן נורי אמר רב חסדא : ט] עי' בהשמטות בסוף המסכת : י] לא בפלוגתא דר"י בן נורי ור' עקיבא קא מפלגי. אמר רב חסדא : יא] מ"ט אילימא דלמא. לא מ"ט אילימא דלמא אזיל ישראל מעביר ליה ישראל בתוך עד דנפיל ביה מומא ואמר בכור זה נתן לי כהן . הא לא הוי ליה חכם עד דאתי כהן בהדיה וכי אתי כהן הוא מגלה. אמר רב הונא בריה דרב יהושע משום דנראה כו' : יב] עי' בהשמטות בסוף המסכת: יג] רב יהודה אין : יד] אשי. ס"א איתי לקמיה בשרא לא קא אכיל אמרי ליה אמאי לא קא אכיל מר אמר להו ליכול מר דלמא אמרי ליה דלמא אמרי ליה ליכול מר דראשית הדין אמר להו מנא לכן טו] הוא אמר להו מנא : טז] לכו הא במומו : יז] לכו הא דתנן : יח] שלשים יום ובגסה נ' יום ואם אמר לו הכהן בתוך זמן זה תנהו לי הרי זה לא יתנו לו ואומר : יט] עי' בהשמטות בסוף המסכת : כ] אמרת דלמא מוזיל כהן גבן ומתיבת דסבר עד תיבת דמסיק נמחק: כא] לאוי מסיק : כב] כהן אין עושה : כג] בגויה ואתא רשב"א למימר כהן לא עביד תמורה דלית ליה זכית בגוית : כד] לחקרבה קאי כר' :

כה] עליו לי"א כהן אצל ישראל עושה תיבות כו' ע"א נמחק: כו] הישראל והכהן אצל כהן אינו אות ד' נמחק : כז] תמורה ישראל קאמר אבל כהן עושה תמורה דאית ליה זכיה : כח] נחמן לא כו' לא : כט] בהדיה וכיון שכן לא מצי : ל] ליה לכהן הס"ד : לא] לאכול יותר משאר בשר הס"ד : לב] מתיבת ככהן עד תיבת מוכחא נמחק : לג] מילתא כאלו מסייע תיבת דהא נמחק : לד] כהן גבן כי: לה] אחר לאיי לא: לו] יקרבו ובב"ק מסיק באו דיעבד אין אבל : לז] דשלמים בני הקרבה נינהו ובכור בחו"ל לר"ע לאו בר הקרבה הוא כלל אבל לר"ש דאמר קרב בדיעבד הוי שפיר דומיא דשלמים הס"ד :

[לקמן כה. ב"ק יב:]

הגהות הב"ח

(א) גמ' הכי קאמר בבית כהן כהן הוא עושה : (ב) רש"י ד"ה לא בפלוגת' וכו' ע"א עושה דישראל בבית בעלים תמורה דישראל והכהן אינו עושה תמורה דסיפא בבית כהן לא זה ולא זה : (ג) ד"ה רבי שמעון וכו' אינו עושה תמורה ואלא ישראל דהיינו אלא בעלים עושים דאית ביה זכייה בגויה לא כרב נחמן ור' שמעון לא אית ליה דרב נחמן לא דכ"ע אית להו דר"נ : (ד) באד"ה דת"ק לית ליה דרב נחמן ור"א אית ליה דרב נחמן : (ה) ד"ה אלא א"כ כו' אלא מייתי ליה הס"ד: (ו) ד"ה ככהן וכו' ובלבד נ"ב ר"ל רק שיתנהו :

גירסת רש"ק אין וגי' הנ"ק ע"א עושה תמורה ישראל ובבית כהן אינו עושה תמורה לא זה ולא זה רשב"א אומר כו' אבל בבית ישראל זה וזה כהן וישראל עושים תמורה מאי לאו כו' והד"א

רבינו גרשום

הא דומיא דשלמים קתני. אבא יוסי ושלמים אינה אלא בזמן בית המקדש : אלא פשיטא כו'. הא דומיא דשלמים קתני דמצי קרבי אמר רבינא לעולם דבזמן בית המקדש קיים אפילו הכי לא קשיא לרב נחמן דהכא באיזה בכור קתני אבא יוסי דהוי ממונו דמצי זבין ליה בבכור הבא מחוצה לארץ לארץ ואליבא דר' שמעון דאמר (לקמן בפרק אלו קדשים) [בבבא קמא] אם באו תמימים מחוצה לארץ יקרבו אם באו אין אבל לכתחלה (לא) אין חייבין [להביאן] ולהקריבן הואיל והוא כן שאין חייב לכתחלה להביאן ולהקריבן הלכך הוי ממונו ומצי מזבין ליה אבל בכור דארץ ישראל דבעי מקריב ליה לא מצי מזבין ליה כרב נחמן : מאי לאו הכי קאמר . תנא קמא : בבית כהן . אין עושה תמורה לבעלים קאמר אבל כהן עושה תמורה ומדכהן עושה תמורה אלמא מצי מזבין ליה ור' שמעון בן אלעזר סבר כיון שבא ליד כהן אין עושה תמורה אפי' כהן דלא זכי ביה והיינו כרב נחמן : לא הני תנאי בפלוגתא דר' יוחנן בן נורי ור' עקיבא קא מיפלגי. דתנא קמא דאמר בבית כהן אין עושה תמורה לבעלי' אלא לכהן סבר כר' יוחנן בן נורי ר' שמעון בן אלעזר סבר כר' עקיבא. לישנ' אחרינא אצל ישראל עושין תמורה [משמע השתא להאי לישנא דעד שהוא ברשות ישראל אפילו כהן מימר בו לטעמיה דר' שמעון בן אלעזר דאמר כיון שבא ליד כהן זה וזה אין מימר מכלל דאצל ישראל זה וזה ממירין בו אלמא אית ליה זכייה בגויה. ותנא קמא דאמר אצל ישראל עושין תמורה] משמע לישראל ולא לכהן והיינו כרב נחמן [לא בפלוגתא כו'] : אין רואין בכור לישראל כשבא ואומר בכור זה נתן לי כהן במומו : אלא א"כ היה כהן . שיאמר אני נתתיו לו במומו, וכהן לכהן מוכר משום דאין הכהן נאמן ע"י עצמו אלא היינו טעמא דלישראל אסור מפני שנראה ככהן המסייע [בבית הגרנות מה כהן המסייע בבית הגרנות אין נותנין תרומה מפני שנראה כאלו נותנו לו בשכרו אף כהן

א) עי' בר"מ הלכותיו על הלכות בכורות להרמב"ן ז"ל בס"ה דבכורות דהביא גירסא זו בשם הרמב"ם ז"ל וכתב דבזה נסתלק קושית התוס' כאן ד"ה דילמא וא"ת היכי חייש כו' .

הגהות הגר"א [א] גמ' ור"ש הא"ע דסתם מתני' ס"א ור"ש לא בעי רק לפרושי מ"מ גם רישא ר"ש דר"ע פליג עליה וכולהו סתימתאה אליבא דר"ע : [ב] שם דלאמר אם באו כו' . דלא תקשי כיון דלא חזי להקרבה אמאי צריך לגרויי [illegible]

נושא
• דינו של ר' חסדא
דא דמותר למכור
בכור תם ע"י
רק כהן לכהן
ולא כהן לישראל
• כהן המסייע
בבית הגרנות